

assaig

EL DÉU ALGORITME

CARLES GELI

És molt probable que aviat, en comptes de manifestar-se contra els governs o els immorals dirigents del turbocapitalisme, s'hagi de fer contra els algorismes. Són aquestes màgiques pocions matemàtiques les que estan decidint l'avenir de les vides humanes. I cada vegada més, ho decideixen no pas per a bé. Perquè aquests models numèrics "no són una força neutral i inevitable", defensa precisament la matemàtica Cathy O'Neil, que fins i tot li ha posat nom a la cosa: "armes de destrucció matemàtica". Parla amb coneixement de causa: provinent de Harvard, després d'haver estat professora va treballar com a analista de riscos per a fons de cobertura i bancs, i després per a una *start-up* de comerç electrònic.

Només ha hagut de seguir el fil de la seva vida per adonar-se, per exemple, de com les universitats estan sent víctimes dels parà-

ARMAS DE DESTRUCCIÓN MATEMÁTICA / LA BÚSQUEDA DEL ALGORITMO

C. O'Neil / Ed Finn Capitán Swing / Alpha Decay
270 / 380 pàg.
19 / 26,90 euros

metres dels rànquings de prestigi, on envien dades falses per millorar posicions, mentre contracten empreses consultores per fitxar temporalment professors adjunts (amb els seus treballs, que, farcits de cites, computen per als rànquings: cercle tancat). Als bancs, es filtren les trucades segons la potencialitat de ser bons clients (per procedència geogràfica i altres dades socioeconòmiques), a les presons es pregunta als reclusos (entre d'altres temes d'un llarg qüestionari) si són reincidents, sobre el barri on han nascut, família, amics, estudis... Les dades són classificades, i en estats com Idaho o Colorado els jutges les utilitzen per decidir condemnes. Cosa semblant fan les assegurances de salut. I com

en els supermercats (on l'anàlisi d'hàbits mostra qui és comprador indecís o fàcilment infidel a una marca s'hi ha descomptes), hi ha empreses que segmenten l'electo-

Dona llegint el diari, de Ricard Opisso. / MNAC

rat que pot tenir políticament un comportament semblant.

A banda del "problema moral de quines dades s'agafen", com diu O'Neil, de l'opacitat (qui les tria i d'on) i el dany que fan, el drama és l'escala de les conseqüències: els informes d'un poden provocar un efecte dominó que l'afectarà com a estudiant, treballador, amant o ciutadà.

Menys pessimista i més teoritzador de l'impacte en la cultura és Ed Finn, director del centre per la

Ciència i la Imaginació de la Universitat d'Arizona, que veu en la maquinària algorítmica "la possibilitat de crear noves formes de debat, coneixement i enteniment possibles". Sorgeixen, diu, "formes inesperades d'organització del món real". Neix i creix, doncs, un gran potencial per a noves formes de treball crític que van a les bastides computacionals per ampliar l'espai de coneixement humà, tot i que pot sonar utòpic". S'obre un nou paisatge cultural.

Tres raons per recomanar-lo

1. Primers títols que aborden el que serà un dels grans debats del segle XXI: la incidència en les vides humanes de la manipulació del *big data*.
2. O'Neil no fa teoria: fa referència a la seva tesi amb un fother d'exemples de casos reals, que van des de l'ensenyament fins a la sanitat, la justícia o la política.
3. Google, Spotify o Netflix ja estan creant cultura a partir d'aquest canvi de paradigma. I Ed Finn valora si això és (o no) una nova Il·lustració.

Per il·lustrar-ho, se'n va a mirar els casos del *bitcoin*, la famosa Siri (l'assistent personal intel·ligent d'Apple que respon preguntes) i, sobretot, Netflix. Serien els exemples del que anomena "màquines culturals: complexes ensambladures d'abstraccions, processos i persones". Qui sap, ve a dir, si és la culminació de l'*Enciclopèdia de Diderot*, el sistema de coneixement universal de la Il·lustració.

En el discurs de Finn es filtra, però, una idea del crític en cultura digital i dissenyador de videojocs Ian Bogost: cada cop més, tenim amb el *software* una relació mitològica, hem caigut en una "teocràcia computacional" on Déu ha estat reemplaçat per un algorisme. Pot ser veritat?

i a més a més...

La clau de la punyent vivisecció que realitza sempre en els seus textos aquest escriptor gironí (Begur, 1974) rau en el fet que, a banda de privilegiat observador, és antropòleg de titulació. Si s'hi afegeix una de les proeses de més perícia verbal de les lletres catalanes dels darrers temps, no ha de sorprendre l'agilitat amb què el lector passarà un any passejant pels carrers de la capital catalana amb aquesta irrepitible guia d'humor corro-

ELS BARCELONINS
Adrià Pujol Cruells
L'Avenç
150 pàgines
15 euros

siu. Escrit inicialment per a la revista *L'Avenç*, el fris-dietari que esculpeix l'autor de *La carpeta blava* (que ja s'havia encarat amb la ciutat a la novel·la *Picadura de Barcelona*) és deliciosament demolidor. La tesi és: "Tu furgues per posar al descobert la flaca de la barcelonalla. No pas la tara". I així surten cupaires de l'Eixample, assembleistes que entronaren Ada Colau, xinesos de bar que ofereixen "café amb llet que té color de malaltia infecciosa"...

CIUTAT PRINCESA / CIUDAD...
Marina Garcés
Galaxia Gutenberg
256 pàgines. 16,90 euros

El turista és la paròdia de la indiferència", escriu la filòsofa barcelonina, formada, diu aquí, a partir de les experiències dels zapatistes, el moviment okupa, l'antiglobalització o, fins i tot, els *hackers*. "Inquieta i desorientada" a partir del 15-M, va anar escrivint per crear "una xarxa per no caure, una petita brúixola de butxaca amb la qual trobar camins possibles entre l'impossible i el necessari". Així ha sorgit el volum, amb 32 textos en primera persona, que són assaig de pensament, però també crònica d'una ciutat que l'autora de *Nova il·lustració radical* ha trepitjat fort, des de la seva participació el 1996 en el desallotjament del Cine Princesa. Una Barcelona que "potser ha estat cadena de transmissió de les polítiques especulatives del capitalisme global", diu, entre cites i lectures de Held, Beck o Habermas. "Els revolucionaris es transformen en infermers del món", diu. Ella és *metgessa*.

De les últimes sis conteses electorals, només en una la força més votada ha estat un dels partits dominants de l'escena política dels darrers 30 anys: CiU a les municipals de 2015. És una de les constatacions del "cataclisme", del moviment de plaques sociopolítiques que s'està donant a Catalunya i que, entre les primeres conseqüències, està fent de l'excepcionalitat la norma. Així ho veu el doctor en Ciències Polítiques de la UAB en aquest intens

EL TERRATRÈMOL SILENCIOS
Oriol Bartomeus
Eumo
200 pàgines
20 euros

estudi, la primera premissa del qual és que no tot s'explica per la crisi econòmica. Entre els elements per a la reflexió, indicis de reculada de valors lligats a la cultura política democràtica o l'aparició d'una nova generació d'electors, volubles, que trien segons l'aquí i l'ara, com una moda. I atenció al 2030: la generació de la democràcia dominarà i la sorgida després de la crisi de 2007 serà la segona, per sobre la del *desarrollo* (nascuts de 1960 a 1975).

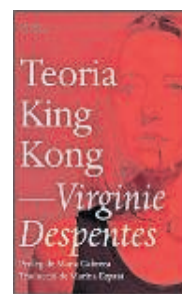
Despietada? Jo també vaig començar amb poemes i relats dolents. I sé que això que et tirin un gerro d'aigua freda al cap té efectes terapèutics". Així es defensà la brillantíssima Nobel polonesa quan li van comentar l'acidesa i la ironia que feia servir en respondre en un consultori d'escriptors que hi havia a la revista *Vida literària*. Sí, hi ha càrregues de profunditat d'una acidesa terrible ("El meu nòvio diu que soc massa guapa per escriure bona

CORREO LITERARIO
Wislawa Szymborska
Traducció d'A. Murcia i K. Moloniewicz
Nórdica
172 pàg. 17,50 euros

poesia, ¿què en pensen?" "Creiem que és vostè, efectivament, una noia molt guapa"; "Poemets infantils escrits per algunes senyores horroroses. Desitja vostè unir-se al grup. No podem prohibir-l'hi, però pel que més vulgui, tingui pietat dels nostres fills", però també és dels pocs llocs on se la sent reflexionar sobre el fet poètic ("Escoles? el que decideix és la genètica"; "Deixin a banda la realitat i no podran mai més equivocar un poema"). Exquisit.

Tal com és el món econòmic avui, és a dir, una guerra freda i sense compassió, prohibir l'exercici de la prostitució en un marc legal adequat és prohibir específicament a la classe femenina enriquir-se, treure profit de la seva estigmatització". És una de les desafiantes bombes que llança la novel·lista (*Baise-moi*; *Vernon Subutex*) i directora de cinema francesa. Haver estat cantant d'un grup de rap i prostituta ("La prostitució ocasional no és res d'extraordina-

TEORIA KING KONG / TEORÍA...
Virginie Despentes
Traduccions de M. Espasa / P. Preciado
L'Altra Editorial / Literatura RH
176 pàg.
13,90 / @8,99 euros

ri; el que fa excepcional el meu cas és que jo en parlo") ajuda, des de l'experiència viscuda, a la contundència d'aquest demolidor manifest feminista, ara en català. Com que no es mossega la llengua, en surten esquitxats, vestigis masculistes a banda, personatges com Paris Hilton: "És de la seva classe social, abans que del seu sexe (...) L'única manera de fer saltar pels aires el ritual sacrificial del gènere X serà portar-hi les noies de bona família", conclou. Brutal.